

Koronavirusa yoluxmanın davam etdiyi hazırkı aylar həm də kəskin respirator virus infeksiyalarının mövsümi artımının daha çox müşahidə edildiyi dövrdür.

“Korona”, yoxsa grip?

Pandemiya başladıqdan sonra insanlar bu iki xəstəliyi bir-biri ilə qarışdırırlar

Fərq nədədir?

Türkiyənin Tibb Elmləri Universitetinin ağciyər xəstəlikləri üzrə mütəxəssisi Berna Eren Kömürçüoğlu deyir ki, əslində, koronavirus hər il qış aylarında grip epidemiyası yaradan viral infeksiyadır: “Onlardan biri ancaq daha yeni və mutantdır. Bütün bu xəstəliklərin viral bir infrastrukturu var və buna görə də qarşısının alınması tədbirləri bir-birinə bənzəyir”.

Yeri gəlmişkən qeyd edək ki, insanlar koronavirus, grip və soyuqdəymənin əlamətlərini bir-birinə bənzətsələr də, həkimlər onların bəzi xüsusiyyətlərinə görə fərqləndiyini açıqlayırlar. Məsələn, koronavirusun simptomları bədən temperaturunun yüksəlməsi, nəfəs darlığı, sinə ağrısı, quru öskürək, iştahsızlıq, yorğunluq, dad və qoxu itkisi, burun tutulması, boğaz, baş, əzələ və ya oynaq ağrısı, ishal, ürəkbulanma və ya qusmadır. Bu simptomlar xəstəliyin gedişatına, orqanizmin fərdi xüsusiyyətlərinə görə dəyişə bilər. Qripin simptomları isə temperaturun yüksəlməsi, baş, boğaz, əzələ ağrısı, yorğunluq, öskürək, burun axmasıdır.

Grip və koronavirusun simptomları arasındakı ən böyük fərq tənəffüs çətinliyi-dir. COVID-19-a yoluxmuş şəxsin nəfəs almaqda çətinliyi olur. Koronavirus xəstəliyinin başlanğıcı grip və soyuqdəymə kimidir. Koronavirus və grip arasındakı digər fərq birincinin ağciyərlərə çox tez təsir etməsidir, lakin grip virusunun ağciyərlərə enməsi üçün vaxt lazım gəlir. Koronavirus ağciyərlərə sürətlə endiyi üçün insanda pnevmaniya sürətlə yaranır.

İnsanların grip kimi bildiyi soyuqdəymənin simptomları daha yüngül olur. Qripin başlanğıcı ani olsa da, soyuqdəymənin simptomları tədricən ortaya çıxır. Temperaturun olması qripdə geniş yayı-

lan simptomdur. Temperatur bir neçə gün ərzində 38 dərəcədən yuxarı qalxa bilər, ancaq soyuqdəymə zamanı nadir hallarda qızdırma müşahidə olunur. Qripə yoluxma zamanı öskürək şiddətli olur, soyuqdəymədə isə öskürək nadir hallarda müşahidə edilir. Əgər müşahidə edilərsə də, o, orta dərəcədə olur. Qrip zamanı baş ağrısı çox olur, soyuqdəymədə isə nadir hallarda müşahidə edilir. Əzələ ağrısı qripə yoluxma zamanı soyuqdəymədən daha çox, eyni zamanda, daha güclü olur.

Qripə yoluxma zamanı geniş rast gəlinən və uzun sürən halsızlıq vəziyyəti soyuqdəymə hallarında çox yüngül olur. Burun axması, asqırma və boğaz ağrısı kimi simptomlara soyuqdəymə zamanı daha çox rast gəlinərsə də, qripdə bəzi hallarda ortaya çıxır. Həkimlər soyuqlamanı ciddi xəstəlik saymırlar. Soyuqlama zamanı xəstə dərman qəbul etmədən, istirahətə üstünlük verməklə də sağala bilər. Ancaq xəstədə grip və koronavirus simptomları daha şiddətli olur və bu zaman həkimin təyinatı üzrə müalicəyə ehtiyac yaranır. Başqa bir əhəmiyyətli fərq odur ki, asqırma, burun tutulması və burun axması kimi əlamətlərə koronaviruslu xəstələrdə çox nadir hallarda rast gəlinir. Koronavirus simptomları bəzən mövsümi allergiya simptomları ilə də qarışdırıla bilər. Onların aralarındakı ən böyük fərq koronavirusa yoluxmuş insanların yüksək hərərətə sahib olmasındadır. Lakin mövsümi allergiyası olan insanların belə bir simptomla qarşılaşması gözənilmir. Mövsümi allergiyası olan insanların tez-tez asqırdığını, gözələrinin sulu olmasını, burnunun tutulduğunu və ya axdığını görürük. Bu simptomların koronavirusa yoluxmuş insanlarda baş vermə ehtimalı çox azdır.

Hazırkı dövrdə ölümlə nəticələnmə riski daha yüksək olduğu üçün insanlar koronavirusa yoluxmadan daha çox ehtiyat edirlər. Lakin həkimlər qripin də simptomlarına əhəmiyyətsiz baxmamağı tövsiyə edirlər. Çünki bu simptomlar immuniteti aşağı, hər hansı bir xroniki xəstəliyi olan insanlarda, xüsusilə yaşlılarda daha ciddi nəticələrə səbəb ola bilər. Qripə yoluxan insanlar, adətən, 1-2 həftə ərzində sağalırlar. Ancaq xəstəlik kəskinləşdikdə bu, bəzilərində sətəlcəm, bronxit, qulaq infeksiyası kimi digər xəstəliklərə də çevrilə və sonda ikinci bir xəstəlik yaranaraq inkişaf edə bilər.

“Koronavirusa yoluxdumsa, gripə yoluxmaram” deyənlər yanlışdır

Digər tərəfdən, koronavirus kimi grip də ağır virus hesab edilir, çünki o da sürətlə yayıla, onun da yeni növləri ortaya çıxır. İndiyədək tarixdə üç grip pandemiyası baş verib ki, bunlar 1918-ci ildə qeydə alınan “İspan qripisi”, 1957-ci ildə müşahidə edilən “Asiya qripisi” və 1968-ci ildə yayılmış “Honk Kong qripisi”dir. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının koronavirusdan qabaq - 2009-cu ildə elan etdiyi pandemiya da qripə bağlı olub. A (H1N1) qripinin pandemiyası həmin zaman son 40 ildə ilk dəfə baş verən pandemiya sayılıb. Yeni A (H1N1) qripisi virusu ilə törənən grip əvvəllər heç vaxt insanlar arasında dövr etməyib. Bu virus insanlar arasında daha çox “Donuz qripisi” və ya “Kaliforniya qripisi” kimi tanınıb. Nəzərə alaq ki, koronavirusla müqayisədə qripdən ölüm nisbəti çox aşağıdır. Buna baxmayaraq, hər il yarım milyondan çox insan qripdən birbaşa və ya dolayı yolla ölür. Buna görə də hazırda gripə də yüngül bir xəstəlik kimi baxmaq lazım

deyil. Gələcək aylarda da COVID-19-a yoluxmanın davam edəcəyi proqnozlaşdırıldığı üçün bu xəstəliklərin koronavirusla eyni zamanda yayılmasına yol verilməməsinə çalışmaq lazımdır. Əks halda, bu, daha təhlükəli nəticələrə gətirib çıxarar.

Lakin son zamanlar hər kəsi düşündürən məqamlardan biri də budur - əgər qeyd edilən simptomları özündə müşahidə edən insanların çoxunda COVID-19 xəstəliyi aşkarlanırsa, onda belə çıxır ki, bu halda qripə yoluxma halları azalıb?

Əslində, Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı bu ilin əvvəlində - payız-qış mövsümündə mövsümi gripə yoluxma hallarının rekord səviyyədə azaldığını açıqlamışdı. Qurum bu vəziyyəti COVID-19-un yayılmasının qarşısını almaq üçün dünyada görülən tədbirlər - maska taxmaq, insanların toplaşmasına məhdudlaşdırmanın qoyulması kimi qaydaların tətbiqi ilə izah edib.

Lakin gripə yoluxmanın azalması bu virusun yayılması təhlükəsini yox etməyib. Mütəxəssislər hazırkı pandemiya dövründə koronavirusla gripə yoluxmanın eyni zamanda baş verməsini mümkün sayırlar. Bu halda hər iki xəstəlik daha ağır keçir. Avropa ölkələrində və ABŞ-da belə halların aşkarlandığı zamanlarda klinik mənzərənin daha ağır olduğu öz təsdiqini tapıb.

İngiltərə İctimai Səhiyyə Agentliyi eyni vaxtda həm gripə, həm də koronavirusa yoluxmanın COVID-19-dan ölüm riskini təxminən iki dəfə artırdığını açıqlayıb.

ABŞ alimləri isə soyuq aylarda həm yeni növ koronavirusa, həm də qripə tutulanların sayının artdığını bildirir. Onlar da xəstəxanalardan topladıqları məlumatlar əsasında gripə yoluxmuş koronavirus xəstələrində ölüm nisbətinin iki dəfə artmasını təsdiqləyirlər.

Mütəxəssislər yüksək ölüm nisbətlərinin xüsusilə ciddi risk qrupuna aid olan insanlara şamil edildiyini söyləyirlər. Ancaq bunu da xəbərdar edirlər ki, eyni zamanda həm koronavirusa, həm də gripə yoluxanlar ciddi problemlərlə üzləşə bilərlər. Buna görə də hazırkı vəziyyətdə insanların özünü həm də gripə yoluxmadan qoruması vacibdir.

Həkimlərin qənaətinə görə, “koronavirusa yoluxdumsa, gripə yoluxmaram” deyərək düşünənlər böyük səhv edirlər. Əksinə, virus infeksiyası insanın yuxarı və aşağı tənəffüs yollarının müqavimətini azaldır. Bu səbəbdən tənəffüs yollarında grip olan xəstənin müqaviməti aşağı düşür. Bu isə onun koronavirusa yoluxduğu zaman aşağı tənəffüs yollarında pnevmaniyanın yaranması imkanlarını artırır.

İlhamə İSABALAYEVA,
“Azərbaycan”